

Duaal Leren
EEN VOLWAARDIGE KWALIFICERENDE LEERWEG

Conceptnota bis

A. SITUERING

Op 23 januari 2015 werd de conceptnota 'Duaal Leren, een volwaardige kwalificerende leerweg' door de Vlaamse Regering goedgekeurd. In maart 2015 brachten de VLOR, de SERV en de Raad van Bestuur van SYNTRA Vlaanderen een advies uit omtrent de conceptnota. Daarnaast waren er de hoorzittingen in het Parlement en ontvingen we ook heel wat reacties van andere actoren op de conceptnota. Uit al deze adviezen en reacties blijkt een groot draagvlak voor duaal leren.

De adviezen stelden een aantal terechte vragen omtrent het nieuwe concept van duaal leren en brachten nog een aantal belangrijke aandachtspunten naar voor. Daarop werd beslist om de conceptnota bij te werken. In de voorliggende conceptnota bis wordt dus gereageerd op een aantal van de aangebrachte knelpunten en worden enkele concrete voorstellen uitgewerkt. Daarnaast worden een aantal punten uit de conceptnota verder verfijnd, uitgediept of bijgestuurd. Hierbij werd ook rekening gehouden met de resultaten van het transnationaal ESF-project 'naar een hervorming van het stelsel van Leren en Werken in Vlaanderen, geïnspireerd door buitenlandse voorbeelden' (Nederland, Denemarken, Duitsland en Oostenrijk) en van de lopende evaluatiestudie van het huidige decreet Leren en Werken.

Tot slot gaat de conceptnota bis ook in op de verdere operationalisering. Hierbij wordt een timing en een samenwerkingsstructuur met diverse partners voorgesteld.

B. INLEIDING

De conceptnota (bis) vertrekt vanuit de engagementen in het Vlaamse Regeerakkoord en de beleidsnota's van Onderwijs en Werk (zie hieronder). Deze engagementen werden in de loop van het proces verfijnd en bijgestuurd.

Het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 vermeldt zowel in het luik Werk als Onderwijs het volgende: "*Samen met het beleidsdomein onder-*

wijs/werk creëren we een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren én ondernemers."

Bovendien zijn de Beleidsnota's van Onderwijs en Werk identiek op vlak van 'geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken :

- 1) "Leren en Werken wordt als volwaardige leerweg in het groter geheel van onderwijs met arbeidsfinaliteit geïntegreerd. Elke arbeidsrijpe jongere heeft er een concrete werkervaring. De leercomponent zal er sterker dan nu gecombineerd worden met en afgestemd worden op de werkplekervaring en is dus onlosmakelijk met de werkervaring verbonden. De jongere die succesvol de werkervaring en de leercomponent doorloopt, verwerft een onderwijskwalificatie. In het nieuwe duaal stelsel van leren en werken kunnen ook relevante deelkwalificaties verworven worden, die bijdragen aan een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.
- 2) Leerplichtige jongeren die (nog) niet arbeidsrijp zijn, krijgen een specifiek aanbod vanuit onderwijs. Dat kan een instap zijn in een maatwerktraject in een onderwijswelzijnskader of een tijdelijk traject binnen een gesimuleerde werkomgeving. Dat laatste kan gebeuren in samenwerking met Werk-actoren.
- 3) De overdracht van het industrieel leerlingwezen in het licht van de zesde staatshervorming biedt de kans om in nauw overleg met de betrokken stakeholders (sociale partners, Onderwijs- en Werk-actoren) werk te maken van geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken. De rollen en verantwoordelijkheden dienen hiervoor goed te worden uitgeklaard. Voor wat betreft jongeren onder het leerplichtstelsel blijft Onderwijs eindverantwoordelijk doorheen heel het traject. Op het terrein zijn dit de scholen, SYNTRA vzw's, ondernemingen en organisaties die instaan voor de trajecten. SYNTRA Vlaanderen staat in voor de regie over de werkcomponent. De regisseur zorgt ervoor dat scholen en arbeidsmarktactoren de juiste leerling en de juiste werkplek bij elkaar kunnen brengen. De screening van de arbeidsrijpheid gebeurt door de relevante arbeidsmarktactoren na een neutrale toeleiding.
- 4) De concrete doelstellingen voor het nieuw duale stelsel van leren en werken zijn:
 - Verbetering van de screening en toeleiding;
 - Vereenvoudiging en harmonisatie van de overeenkomsten en statuten van de jongeren;
 - Vereenvoudiging van de incentives voor leerondernemingen;
 - Versterken van de sectorale aanpak;
 - Uniforme regeling voor de erkenning en kwaliteitsborging van de leerondernemingen;

- *De regeling van de trajectbegeleiding (in zijn verschillende facetten);*
- *Versterking van de matchingsprocessen en de leertijd."*

In het kader van de 6de Staatshervorming is Vlaanderen sinds 1 juli 2014 bevoegd voor het Industriële Leerlingwezen. Dit stelsel kent vandaag een sectorale inbedding. Het zijn de sectorale sociale partners die via de paritaire leercomités instaan voor de erkenning van de ondernemingen¹, de uittekening van de trajecten, de attestering van de jongeren. Nu de bevoegdheid overgeheveld werd, kunnen we een meer geïntegreerde werking uitbouwen tussen Onderwijs, Werk en de sectoren en van de gelegenheid gebruik maken om het stelsel te moderniseren. Bovendien zorgt een integratie voor een opening naar een intersectorale werking waar wenselijk.

Naar aanleiding van de overheveling van deze bevoegdheid, heeft de Vlaamse Regering beslist dat **duaal leren** een **gedeelde bevoegdheid** voor **Onderwijs en Werk** wordt.²

C. DOELSTELLINGEN DUAAL LEREN: EEN VOLWAARDIGE KWALIFICERENDE LEERWEG

Met duaal leren wordt er toegewerkt naar een stelsel dat in de eerste plaats een meerwaarde biedt voor de jongeren, maar eveneens voor ondernemingen, onderwijs en de maatschappij als geheel.

Win-win voor diverse partijen.

- Voor de leerling betekent dit: competentieontwikkeling, een vorming tot een sterke persoonlijkheid, een concrete werker-
varing en meer kansen op de arbeidsmarkt als werknemer of ondernemer.
- Voor de ondernemingen: een manier om gegeerde competenties en talenten van (potentiële) medewerkers te ontdekken, te ontwikkelen en te versterken. Het laat ondernemingen toe meer flexibel in te spelen op veranderende competenties op de arbeidsmarkt van morgen.
- Voor het onderwijs: een manier om werkplekleren sterk te integreren in de arbeidsmarktgerichte studierichtingen en zo op termijn te streven naar een opwaardering van het huidige stelsel leren en werken en andere vormen van beroepsgericht onderwijs.
- Voor de samenleving in z'n geheel: een betere afstemming van de competenties tussen onderwijs en arbeidsmarkt, meer ge-

¹ Met de term 'ondernemingen' bedoelen we zowel ondernemingen als organisaties. Doorheen de ganse tekst wordt enkel de term onderneming nog gebruikt

² 25 JULI 2014. - Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005 met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie

kwalficeerde jongeren, minder (jeugd)werkloosheid, meer werkgelegenheid, instroom van gegeerde competenties (cfr. knelpuntberoepen) die het economische leven bevorderen, een sterk functionerende arbeidsmarkt, ...

Waardering en versterking. De ambitie is een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, dat beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig wordt beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en dat perspectief biedt voor jongeren én ondernemers. Duaal leren wordt dus uitgebouwd als **een volwaardige leerweg** met bijhorende studiebekrachtiging. De jongere die zijn kwalificatie behaalt moet in staat zijn vlot door te stromen naar de arbeidsmarkt en/of het hoger onderwijs net zoals andere jongeren secundair onderwijs.

D. DUAAL LEREN EN WERKPLEKLEREN - kader en definities

1) Wat is Werkplekleren?

Werkplekleren is een ruim concept van opleidingsvormen waarin onderwijs en werk elkaar treffen. Via werkplekleren biedt men een **krachtige leeromgeving** die erop gericht is algemene én beroepscompetenties in een arbeidssituatie aan te leren. Werkplekleren bestaat in theorie en praktijk onder verschillende namen en vormen, zoals alternierend leren, individuele praktijklessen, stages, afwisselend leren en werken, duaal leren, leerwerkopleidingen, leerlingplaatsen, groepspraktijken. Deze vormen variëren zowel in duur als in omvang, organisatie, locatie, actoren. Toch gaan ze allemaal over het aanleren en toepassen van competenties in reële werksituaties. Werkplekleren biedt voor de betrokken partijen (onderwijs- en opleidingsinstelling, leerling, onderneming/arbeidsmarkt) heel wat voordelen op korte en lange termijn, tenminste als het kwaliteitsvol gebeurt.

Ook binnen de Europese commissie staat werkplekleren (work based learning) al verschillende jaren in de schijnwerpers³. Niet zelden wordt werkplekleren - of een onderdeel daarvan de leerlingplaatsen (apprenticeships) - naar voor geschoven als een krachtig instrument in de strijd tegen de jeugdwerkloosheid⁴. Leerlingplaatsen vormen trouwens een belangrijk element van de Jeugdgarantie⁵. Hoewel uit de discussies ook in Europees verband duidelijk is dat werkplekleren pas kan slagen **indien Onderwijs en Werk de handen in elkaar slaan**, kan er geen algemene formule worden vooruitgeschoven voor de meest aangewezen vorm van werkplekleren en de aard van de samenwerking. De wijze waarop de lidstaten werkplekleren vormgeven en de aard van de samenwerkingsverbanden die ze daarvoor opzetten, worden best ingebed in de nationale context en zijn afhankelijk van de organisatie en werking van zowel Onderwijs als Werk en de traditie van samenwerking tussen beiden. Ook in Vlaanderen heerst de algemene consensus dat de realisatie van werkplekleren als krachtige leeromgeving enkel kan indien Onderwijs en Werk sterk samenwerken vanuit hun respectieve expertise en verantwoordelijkheden.

³ In het Bruggecommuniqué dat werd afgesproken tijdens het Belgisch voorzitterschap van de EU (The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020, Communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European Social Partners and the European Commission, Bruges, 7 December 2010: review of the strategic approach and priorities of the Copenhagen process for 2011-2020) is het bevorderen van werkplekleren in het initieel beroepsonderwijs een belangrijke doelstelling op de korte en de middellange termijn.

⁴ Met de European Alliance for Apprenticeships (Leipzig, juli 2013) of de Europese Alliantie voor leerlingplaatsen. Het voornemen van de Commissie om een Europese alliantie voor leerlingplaatsen op te zetten werd aangekondigd in het kader van haar initiatief Een andere kijk op onderwijs (zie IP/12/1233) en het werkgelegenheidspakket voor jongeren (zie IP/12/1311 en MEMO/12/938). De Europese Raad van 7 en 8 februari 2013 heeft de Commissie uitgenodigd de alliantie op te zetten als onderdeel van de maatregelen tegen jeugdwerkloosheid. De alliantie vormt ook een belangrijk onderdeel van de mededeling van de Commissie "Samen aan de slag voor de jongeren in Europa" van 19 juni.

⁵ Jongerengarantie heeft de Commissie in december 2012 als onderdeel van het werkgelegenheidspakket voor jongeren voorgesteld en is in april 2013 door de Raad goedgekeurd.

In de Codex Secundair Onderwijs⁶ wordt Werkplekklere als volgt omschreven: "leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en/of beroepsgerichte competenties, waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is". De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) hanteert een zeer gelijklopende definitie: "Leeractiviteiten die gericht zijn op het aanleren en toepassen van algemene, arbeids- en beroepsgerichte competenties in een arbeidssituatie die een leeromgeving is."⁷

In deze beide definities zijn een aantal aspecten van belang:

- Het moet gaan om **leeractiviteiten**. De activiteiten die leerlingen uitvoeren, hebben dan ook als eerste doel het verwerven van competenties en moeten gekaderd worden in de kwalificatie(s) die de jongeren geacht worden te verwerven. Er kunnen zowel algemene competenties (sleutelcompetenties) als beroepsgerichte competenties verworven worden die de leerling voorbereiden om te functioneren op de arbeidsmarkt.
- Spreken van werkplekklere is slechts mogelijk indien de **leeromgeving** een **arbeidssituatie** is. Werkplekklere vindt dus plaats buiten de werkateliers van de onderwijs- of opleidingsinstelling.

Werkplekklere situeert zich op een continuüm. Op dat continuüm zien we verschillende activiteiten of vormen van werkplekklere⁸ : observatieactiviteiten, praktijklessen op verplaatsing, stages, 'geassocieerd onderwijs', ... met aan het uiteinde van dit continuüm, duaal leren als meest 'intensieve' vorm van werkplekklere.

In het volgende deel van de nota focussen we ENKEL op duaal leren.

2) Wat is Duaal Leren?

Duaal leren is de meest intensieve vorm van werkplekklere en situeert zich op het **einde van het continuüm van werkplekklere**. Het is van belang om deze vorm van werkplekklere juist af te bakenen: Verterekkende van het NAR-advies 1.770 en vanuit de federale definitie⁹

⁶ Codex Secundair Onderwijs, art. 130 §1

⁷ SERV, Werkplekklere: creativiteit en passie in het leerproces, 23 november 2011.

⁸ Praktijklessen op verplaatsing zijn strikt genomen geen 'werkplekklere'.

⁹ Generieke definitie van leerling voor sociale zekerheid: KB van 29-6-2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders: In het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders wordt een artikel 1bis ingevoegd, luidende: "Art. 1bis. Voor de toepassing van de wet en van dit besluit wordt verstaan onder leerling, elke persoon die in het kader van een alternerende opleiding door een overeenkomst verbonden is met een werkgever, met uitzondering van de leerovereenkomst, bedoeld in artikel 3, 6°, en van de arbeidsovereenkomst. Voor de toepassing van het eerste lid wordt verstaan onder alternerende opleiding, elke situatie die beantwoordt aan alle volgende voorwaarden samen:

van 'leerling' en 'alternerend leren' binnen het kader van de sociale zekerheid, spreken we van duaal leren indien het een opleiding betreft waarvan de competenties **vooral op de werkvloer** verworven worden. Hierbij wordt gestreefd naar 60% of meer op de werkvloer.

Het criterium voor het betalen van een vergoeding kan worden gelegd op het moment dat een leerling (**economische**) **meerwaarde** genereert voor een onderneming en er dus sprake is van rendement. Voor wat betreft de opbouw van sociale rechten, verwijzen we naar de federale definitie van leerling en 'alternerend leren'.

1° de opleiding bestaat uit een deel dat uitgevoerd wordt op de werkvloer en een deel dat uitgevoerd wordt binnen of op initiatief en onder de verantwoordelijkheid van een onderwijs- of opleidingsinstelling; deze twee onderdelen beogen samen de uitvoering van één enkel opleidingsplan, zijn daarom op elkaar afgestemd en wisselen elkaar geregeld af;

2° de opleiding leidt tot een beroepskwalificatie;

3° het deel dat uitgevoerd wordt op de werkvloer voorziet op jaarbasis een gemiddelde arbeidsduur van minstens 20 uren per week, zonder rekening te houden met de feest- en vakantiedagen;

4° het deel dat uitgevoerd wordt binnen of op initiatief en onder de verantwoordelijkheid van een onderwijs- of opleidingsinstelling, omvat op jaarbasis: - minstens 240 uren voor de jongeren die onderworpen zijn aan de deeltijdse leerplicht in toepassing van de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht; - minstens 150 uren voor de jongeren die niet onderworpen zijn aan de leerplicht in toepassing van voornoemde wet van 29 juni 1983, waarbij het aantal uren berekend kan worden naar rato van de totale duur van de opleiding; de uren waarvoor de leerling eventueel van een vrijstelling geniet, toegekend door de voormelde onderwijs- of opleidingsinstelling, zijn begrepen in de 240 of 150 uren;

5° de beide delen van de opleiding worden uitgevoerd in het kader van en worden gedekt door één enkele overeenkomst waarbij de werkgever en de leerling betrokken partij zijn; de opleiding kan worden uitgevoerd in het kader van meerdere opeenvolgende overeenkomsten op voorwaarde dat (1) de minima van de opleidingsuren binnen de onderwijs- of opleidingsinstelling het aantal bedoeld in punt 4 bereiken en dat (2) het volledige traject, bestaand uit verschillende opeenvolgende overeenkomsten, gegarandeerd en gecontroleerd wordt door de operator die verantwoordelijk is voor de opleiding;

6° de in 5° bedoelde overeenkomst voorziet een financiële bezoldiging voor de leerling die ten laste is van de werkgever en die beschouwd moet worden als een loon voor de toepassing van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers."

E. TOEPASSINGSGEBIED VAN DUAAL LEREN

1) Situering Duaal Leren

Binnen de conceptnota past duaal leren in **de arbeidsmarktgerichte richtingen in het beroeps- en technisch onderwijs**¹⁰, met inbegrip van de 7^e specialisatiejaren en de Se-n-se-opleidingen, waar het werkplekieren nu reeds een substantieel deel van uitmaakt. Duaal leren situeert zich echter niet enkel op niveau van het secundair onderwijs, maar op termijn ook binnen hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs. Daarnaast worden op dit moment door de publieke opleidingsverstrekkers beroepskwalificerende trajecten met heel wat werkplekieren aangeboden. In de toekomst zullen zij duale trajecten voor beroepskwalificaties kunnen aanbieden.

Een gefaseerde aanpak van uitrol van duaal leren zal worden gevolgd, met een prioriteit voor onderwijskwalificaties van niveau 3 en 4. In overleg tussen Onderwijs, Werk, onderwijs-en opleidingsverstrekkers en de betrokken sector(en) wordt beslist welke arbeidsmarktgerichte onderwijskwalificaties via duaal leren verworven kunnen worden.

We verduidelijken dat het aanbieden van arbeidsmarktgerichte studierichtingen in het secundair onderwijs mogelijk blijft via **twee leerwegen**: een leerweg die duaal is opgebouwd en een leerweg via het voltijds secundair onderwijs (waar via o.a. stage competenties kunnen verworven worden op de werkvloer). Beide leerwegen zijn evenwaardig en kunnen naast elkaar bestaan.

Gezien we ook toewerken naar een geïntegreerd stelsel, zal gedurende het verdere verloop van duaal leren een **positiebepaling** dienen te gebeuren van dit duaal leren **binnen het huidige onderwijslandschap**. Vertrekkende van de huidige structuren (voltijds secundair onderwijs, deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) en de leertijd) kunnen er **verschillende 'intensiteiten' van integratie** worden overwogen:

1. Een eerste scenario is het behouden van de status quo: naast elkaar blijven bestaan van voltijds secundair onderwijs, DBSO en de leertijd.
2. Een tweede scenario bestaat erin om centra voor deeltijds onderwijs (CDO's) aansluiting te doen vinden bij het voltijds secundair onderwijs, en de leertijd als aparte structuur te behouden.
3. Een derde scenario bestaat erin om de huidige CDO's en de leertijd samen te voegen en te laten bestaan naast een voltijds secundair onderwijs.

¹⁰ met inbegrip van het huidige stelsel van leren en werken

4. Een vierde scenario is het meest ingrijpende en integreert de bestaande structuren in het arbeidsmarktgericht voltijds secundair onderwijs.

2) Arbeidsrijpe jongeren kunnen starten vanaf de tweede graad

Wat betreft de **instap** in duaal leren vertrekken we **vanuit de wet op de leerplicht en de afbakening van de huidige deeltijdse leerplicht**. De voltijdse leerplicht gaat over in deeltijdse leerplicht (1) hetzij bij het bereiken van de leeftijd van 16 jaar, (2) hetzij bij het bereiken van de leeftijd van 15 jaar mits de leerling reeds de eerste twee leerjaren van het voltijds secundair onderwijs, al dan niet met vrucht, heeft beëindigd.

Daarnaast wordt ook vertrokken vanuit het criterium van arbeidsrijpheid (definitie zie verder).

3) Quasi arbeidsrijp?

Quasi-arbeidsrijpe jongeren zijn jongeren die nog niet in staat zijn om op de werkvloer te leren volgens de definitie van duaal leren. Deze jongeren zijn wel gemotiveerd om in een onderneming te leren. Via een 'aanlooffase' kunnen zij de nodige competenties verwerven om in een volwaardig duaal traject te stappen. De aanlooffase voor quasi-arbeidsrijpe jongeren wordt op maat van en in samenspraak met de jongere uitgetekend door de trajectbegeleider. Deze kan verschillende vormen van competentieversterking en verdere onderwijsloopbaanbegeleiding omvatten, bv. versterking van technische en/of generieke competenties in een onderwijs-/opleidingsinstelling, beroepsverkenkende stages, werkplekleren op een werkplek met meer ondersteuning in het reguliere duaal leren (cf. de huidige brugprojecten). Deze quasi-arbeidsrijpe jongeren vallen onder het toepassingsgebied van duaal leren en moeten dus vlot via de aanlooffase kunnen aansluiten op de trajecten die voor het Duaal Leren uitgetekend zijn (zie verder).

4) Ook voor niet-leerplichtige jongeren

Ook na afloop van de leerplicht blijft duaal leren een optie, maar daarbij kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de groep niet-leerplichtige leerlingen naargelang het moment van inschrijving. Vandaag zijn hierin twee groepen te onderscheiden:

- 1) +18-jarige leerlingen die voor hun 18de inschreven en hun traject voorzetten - de zogenaamde doorstromers.
- 2) jongeren die pas nu hun 18de inschreven en het onderwijs reeds (al dan niet ongekwalificeerd) hebben verlaten - de zogenaamde zijinstromers.

Voor de groep **doorstromers** gelden dezelfde voorwaarden als voor de groep leerplichtige leerlingen (en is Onderwijs eindverantwoordelijke). Om ook binnen deze groep de kansen op de arbeidsmarkt te maximaliseren (en idealiter ongekwalificeerde uitstroom te vermijden), is het voor deze jongeren van belang een nauwe opvolging tijdens het traject door VDAB te verzekeren indien zij dreigen uit te vallen, met aandacht voor **warme overdracht** indien nodig.

Voor de niet-leerplichtige jongeren die als werkzoekende instromen (de zij-instromers) in een duaal leertraject in het secundair onderwijs is VDAB de regisseur over het traject naar werk en dus verantwoordelijk voor deze jongeren. VDAB dient voor deze groep jongeren na te gaan of een instap in duaal leren de meest aangewezen leerweg is. VDAB zal samen met Onderwijs een kader opmaken met bijhorende toelatingsvoorwaarden voor duaal leren.

5) Onderwijs- en zorgtrajecten

In deze conceptnota trekken we duidelijk de kaart van arbeidsdeelname en focussen we ons op jongeren die arbeidsrijp of quasi-arbeitsrijp zijn. Jongeren die volgens de huidige screening zouden worden ingeschaald binnen een persoonlijk ontwikkelingstraject of voortraject, maken niet langer deel uit van duaal leren, maar krijgen een aangepast traject. Dat kan naast les volgen in voltijds onderwijs ook een instap zijn in een onderwijs-welzijnstraject of een tijdelijk traject in een gesimuleerde werkomgeving. Vanuit deze trajecten blijft een latere doorstroom naar duaal leren of voltijds onderwijs nog steeds mogelijk.

Met de conceptnota '**Samen tegen schooluitval**' willen we de gekende knelpunten binnen de bestaande trajecten op de grens tussen onderwijs en welzijn wegwerken en het huidige aanbod hervormen.

F. BOUWSTENEN VOOR HET NIEUWE DUAAL LEREN

1) Duidelijke verantwoordelijkheden en een sterk partnerschap Onderwijs en Werk

De realisatie van duaal leren veronderstelt een intense samenwerking van Onderwijs en Werk op verschillende vlakken en verschillende niveaus, doch elk vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Duaal leren kan enkel maar succesvol zijn indien de ruimte van gedeelde verantwoordelijkheid tussen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming en het beleidsdomein Werk maximaal wordt benut.

Overkoepelende **verantwoordelijkheden** op centraal niveau zijn:

Onderwijs is verantwoordelijk voor het systeem dat de jongere in staat stelt zijn onderwijskwalificatie te behalen en Onderwijs is eindverantwoordelijke voor het leertraject van de leerplichtige jongere doorheen heel het traject dat moet leiden tot diverse kwalificaties of deelkwalificaties. In het kader van duaal leren zal de onderwijskwalificatie, net als bij het voltijds onderwijs, 1 of meerdere beroepskwalificaties omvatten.

Werk is via SYNTRA Vlaanderen regisseur over en verantwoordelijk voor de werkcomponent als onderdeel van het leertraject. De werkregisseur

- bouwt een duurzaam **netwerk van leerondernemingen** uit, mobiliseert en appelleert met als doel sectoren en ondernemingen mede-eigenaar te maken van het hele systeem en zo de ambitie om het aantal **werkplekken zowel kwantitatief als kwalitatief** (gedefinieerd in termen van leercontext en in termen van een toekomstige arbeidsmarkt) naar een excellent niveau te brengen, te realiseren. Op die manier worden sectoren en ondernemingen geresponsabiliseerd, worden ze gestimuleerd om samen sterke engagementen op te nemen en wordt het duaal leren bekrachtigd door het bedrijfsleven. Dit is intrinsiek belangrijk voor de opwaardering van het hele systeem.
- fungeert als '**regie van de regioën**' en komt niet in de plaats van (regionale, lokale, sectorale) actoren maar stimuleert en ondersteunt de sectorale, regionale, lokale partnerschappen en netwerken rond duaal leren. Hierdoor blijft er voldoende ruimte voor de lokale invulling van duaal leren.
 - zet kaders en lijnen uit met betrekking tot de **werkcomponent en de werkplek als krachtige leeromgeving**. Hier passen onder andere alle acties die ondernemingen kunnen ondersteunen om van de werkplek een kwaliteitsvolle werk-

plek te maken en om duaal leren in te passen in hun strategie.

- staat in voor de globale **monitoring** m.b.t. de werkcomponent, zorgt voor de kruisbestuiving tussen alle lopende en geïnitieerde acties ter versterking van de werkcomponent binnen duaal leren en capteert en signaleert opportuniteiten, innovaties, trends van de toekomst, knelpunten, beleidssignalen (leer- en verbeterfunctie) aan de relevante partners.
 - ontwikkelt samen met de departementen onderwijs en werk en de betrokken agentschappen **visie** rond de beleidskoers voor het geheel.
- SYNTRA Vlaanderen neemt deze werkzaamheden op in functie van het beleid van de ministers van Werk en Onderwijs en in samenwerking met alle relevante partners van het beleidsdomein Werk en Onderwijs.

Ook de **onderwijs- en opleidingsinstellingen** en de **onderwijsnetten** nemen een sterk engagement om in te zetten op een verbeterde studiekeuze- en trajectbegeleiding, een kwaliteitsvolle invulling van de leercomponent, goed opgeleide leerkrachten, een degelijke en meer arbeidsmarktgerichte en professionele trajectbegeleiding, netwerking, lokale matching, ... De onderwijs- en opleidingsinstellingen worden hierin ondersteund door de onderwijsoverheid, onderwijsexperts en de onderwijsnetten die op macroniveau o.a. inzetten op algemene vorming, macro-doelmatigheid in functie van een afgestemd opleidingsaanbod,...

2) Duaal leren leidt tot een kwalificatie (studiebekrachtiging)

Doel van het stelsel is het kwalificeren van de jongere volgens de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS). Een nieuw stelsel duaal leren mikt op een **volledige kwalificatie**: we ambiëren voor elke jongere **een onderwijskwalificatie**. Een onderwijskwalificatie van niveau 3 of 4 (en bij uitbreiding van duaal leren naar het hoger onderwijs, een onderwijskwalificatie van niveau 5 en 6) dient dus voor elke leerling te worden nagestreefd. Indien een onderwijskwalificatie niet gehaald wordt, kan een beroepskwalificatie uitgereikt worden. Het is dus mogelijk dat jongeren binnen duaal leren uitstromen met enkel een erkende **beroepskwalificatie** op zak. Als een vorm van tussentijdse studiebekrachtiging, kan ook een deelkwalificatie worden uitgereikt. Een deelkwalificatie is een zinvol geheel voor de arbeidsmarkt (1 of meerdere modules) dat met succes is afgerond.

Een attest van verworven competenties kan tot slot nog steeds worden uitgereikt aan een jongere die niet met vrucht slaagde in een module.

Op de hoger beschreven manier kan een beroepskwalificatie, een deelkwalificatie of een attest van verworven competenties een startpunt zijn voor arbeidsdeelname, voor een maatgerichte trajectbegeleiding naar werk, een ander competentieversterkend traject/module, of om later vooralsnog de stap te zetten naar een volledige onderwijskwalificatie.

3) Toeleiding, screening, matching, trajectbegeleiding

Jongeren in duaal leren moeten gemotiveerd en bereid zijn om zich via deze leerweg te kwalificeren. Voor de jongeren is het van belang dat zij een positieve keuze maken voor duaal leren en dat zij hierin kansen krijgen om hun competenties te versterken. Voor de ondernemingen is het belangrijk dat het haalbaar blijft de jongere op de werkvloer op te leiden. Er dient daarom grondig nagedacht te worden over hoe we de stappen voorafgaand aan duaal leren, t.e.m. de matching met de leerwerkplek coherent, kwalitatief en kwantitatief (cfr. Werkgarantie) kunnen vormgeven.

a. Definitie arbeidsrijp en arbeidsbereid

Voorafgaand aan de uitwerking van de toeleiding, is het aangewezen een definitie van arbeidsbereidheid en arbeidsrijpheid te formuleren.

Een jongere die gemotiveerd is om bepaalde competenties te verwerven op de werkvloer is **arbeidsbereid**.

Een jongere is **arbeidsrijp** als hij in staat is competenties te verwerven in een opleiding (bestaande uit één of meerdere beroepskwalificaties¹¹ en (specifieke) eindtermen voor de algemene vorming), die vooral bestaat uit leren op de werkvloer en gemotiveerd is om dit te doen. Hierbij wordt gestreefd naar 60% of meer leren op de werkvloer.

b. Toeleiding in drie stappen

De toeleiding van de jongere naar duaal leren is een getrappt parcours met drie te onderscheiden stappen voorafgegaan door een degelijke studie-en beroepskeuze: (1) de individuele keuze van jongere en zijn/haar ouders, (2) een niet-bindend advies van klassenraad en trajectbegeleider en (3) het intakegesprek met de leerwerkplek. Binnen het voorafgaandelijke onderwijstraject worden jongeren bovendien ook voldoende ondersteund om **de nodige competenties** te verwerven die hen in staat stellen een intakegesprek in het kader van duaal leren te voeren.

¹¹ Duaal Leren kan op termijn ook in het hoger beroepsonderwijs en in de beroepskwalificerende trajecten binnen Werk . Daar gaat het om opleidingen die enkel uit één of meerdere beroepskwalificaties bestaan.

1. Alles in de toeleiding vertrekt van de **keuze van de individuele jongere en zijn/haar ouders** voor een beroepskwalificatie die via een duale opleiding behaald kan worden en/of de bijbehorende leerweg. Een degelijke studie- en beroepskeuzebegeleiding moet ervoor zorgen dat leerlingen en ouders deze leerweg kennen en vergroot de kans dat dit een positieve keuze wordt die aansluit bij de talenten en interesses van de leerling.
2. **De klassenraad en de trajectbegeleider** geven samen een **niet-bindend advies over de arbeidsrijpheid van elke jongere die in aanmerking komt voor een arbeidsmarktgerichte opleiding**¹². De trajectbegeleider wordt geacht het reilen en zeilen in de ondernemingen te kennen, o.m. doordat hij regelmatig op de werkvloer komt i.f.v. de opvolging van het traject van de jongere. Het advies is geen momentopname, maar is gebaseerd op de observatie en evaluatie van de jongere gedurende zijn hele leerpad in de eerste en tweede graad. Het is hierbij van belang dat er voldoende bronmateriaal/voldoende observaties zijn. Verder kan er niet enkel worden voortgegaan op bronmateriaal vanuit de schoolcontext omdat de jongere hier mogelijk anders functioneert dan in andere contexten.
3. Voor de arbeidsrijpe leerling, volgt er **een intakegesprek met de leerwerkplek** (of meerdere intakegesprekken) om de match te maken tussen jongere en leerwerkplek. Waar nodig bieden we voor het intakegesprek ondersteuning voor de jongere en/of de leerwerkplek als deel uitmakend van zijn of haar leertraject.

Deze drie stappen zijn bovendien geen eenmalige procedure; jongeren kunnen elk schooljaar beslissen om toch nog in te stappen in duaal leren en een advies vragen. Ook in een aanloopfase of tijdens het duale traject, blijft een herziening van deze keuze mogelijk.

Warme overdracht. Er wordt in het kader van het leertraject niet enkel zorg gedragen voor de warme overdracht van de jongere naar de onderneming en de arbeidsmarkt, maar ook indien de jongere niet klaar/arbeitsrijp is of verandert van traject. De quasi-arbeitsrijpe jongeren wordt met een passend aanbod voorbereid op de leerwerkplek.

Aan (1), (2) en (3) zal een **valide en betrouwbare methodiek** gekoppeld worden. Deze methodiek en de manier waarop de diverse actoren hierin ondersteund worden, zal later verder concreet uitgewerkt worden.

c. Professionele trajectbegeleiding

¹² Dit betekent dat aan jongeren die in hun opleiding technische of praktijkvakken volgen, een (niet-bindend) advies gegeven wordt over hun arbeidsrijpheid. Daarnaast geven we jongeren die aangeven te willen kiezen voor een arbeidsmarktgerichte richting dergelijk advies, ongeacht hun vooropleiding. Zo moet het ook voor jongeren uit het BUSO of een doorstroomrichting mogelijk zijn in een duale opleiding in te stappen.

Als een rode draad doorheen dit geheel weven we een **professionele begeleiding**. Gegeven de verantwoordelijkheid die de trajectbegeleiders hebben (mee advies verstrekken over de arbeidsrijpheid, uittekenen en opvolgen van aanloopfase en trajecten op maat), is het belangrijk in te zetten op hun professionalisering. Voor de trajectbegeleiders binnen duaal leren is het belangrijk dat zij zowel de leerlingen, het onderwijs als de bedrijfswereld goed kennen.

We gaan ervan uit dat de huidige trajectbegeleiders beschikken over de competenties en dat zij hierin ook nog verder geprofessionaliseerd kunnen worden. Er zijn binnen Onderwijs en Werk ook nog andere profielen¹³ die goed aansluiten op de functie van trajectbegeleider. We overleggen met de sociale partners (inclusief deze van onderwijs) en de onderwijs-opleidingsverstrekkers over de functie van trajectbegeleider, de inhoud en de competenties en de meerwaarde van een beroepskwalificatie van trajectbegeleider.

Een belangrijk aspect van de opleiding van de trajectbegeleiders is dat zij meer voeling moeten krijgen met **onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfswereld**. Het beleidsdomein Werk engageert zich om hen te coachen wat betreft deze laatste twee punten. Een te ontwikkelen beroepskwalificatie voor trajectbegeleider vertrekt vanuit een generieke trajectbegeleiding die mikt op begeleiding binnen Onderwijs maar eveneens binnen Werk (o.a. VDAB en SYNTRA Vlaanderen). Centraal zijn ook afspraken nodig over de wijze waarop de trajectbegeleiding vorm moet krijgen, waarbij de nodige aandacht wordt geschonken aan het **beperken van de administratieve lasten** voor de ondernemingen, in het bijzonder de KMO's en voor de onderwijs- en opleidingsinstellingen. Op basis van die centrale afspraken kunnen onderwijs-/opleidingsinstellingen en ondernemingen dan zelf verdere invulling geven aan hun respectieve rollen. De plaats waarbinnen deze functie van trajectbegeleider zal worden verankerd zal later worden uitgezocht.

Verder zetten we ook in op **de begeleiding van de ondernemingen** zelf zodat werkplekken echte leeromgevingen kunnen worden. Hier neemt de werkregisseur zijn verantwoordelijkheid vanuit zijn leer- en verbeterfunctie. Essentieel in een kwaliteitsbenadering is de rol van een begeleider op de werkplek. Hij/zij begeleidt de leerling, geeft duidelijke uitleg, voorbeelden, instructies en evalueert de leerling op de werkvloer. Daarvoor zou een aanvullende opleiding noodzakelijk kunnen zijn.

4) Garantie op Werkervaring

¹³ Deze profielen kunnen van onderwijs-/opleidingsinstelling tot onderwijs-/opleidingsinstellingen verschillen.

De omschakeling van het huidig stelsel van leren en werken tot duaal leren impliceert dat er effectief wordt voorzien in arbeidsdeelname in het normaal economisch circuit voor de leerlingen, eventueel voorafgegaan door een aanloopfase. In het huidige stelsel is enkel in de Leertijd een effectieve arbeidsdeelname voor elke jongere voorzien. In het huidige DBSO, dat voor een deel met jongeren werkt die niet arbeidsrijp zijn, wordt de arbeidsdeelname in mindere mate gerealiseerd. Het nieuwe duaal leren voorziet daarom een werkervaring voor elke arbeidsrijpe jongere.

Lokaal zullen onderwijs- en opleidingsinstellingen op zoek gaan naar geschikte werkplekken voor leerlingen in arbeidsmarktgerichte studierichtingen. Veel goede praktijkvoorbeelden stellen dat het beleidsvoerend vermogen van directies rond werkplekklaren en directe contacten met ondernemingen belangrijke succesfactoren zijn. De SYNTRA vzw's en de CDO's die een goede invulling kennen van de component werkplekklaren of de scholen voor voltijds secundair onderwijs die een groot aandeel leerlingen laten werkplekklaren, kennen een goede inbedding in en afstemming met de lokale arbeidsmarkt en een actief netwerk tussen de onderwijs- en opleidingsinstelling/directie/trajectbegeleider/stagecoördinator of praktijkcoördinator en lokale ondernemers. We ondersteunen de onderwijs- en opleidingsinstellingen om hun beleidsvoerend vermogen te versterken waar mogelijk. We zullen ook nagaan hoe we binnen de onderwijs- en opleidingsinstellingen, de aanpak, visie en het vormgeven van het werkplekklaren kunnen stimuleren.

Onderwijs en Werk zijn **samen verantwoordelijk** om voor elke arbeidsrijpe jongere in het nieuwe duaal leren een werkervaring te garanderen. Dit betekent een engagement van Werk om het aantal werkplekken zowel kwantitatief als kwalitatief zo sterk mogelijk af te stemmen op de vraag én een engagement van Onderwijs om het opleidingsaanbod af te stemmen ifv macrodoelmatigheid en arbeidsmarktanalyses.

Heel concreet betekent dit dat:

- Werk
 - o Een degelijke werkregie zal uitbouwen;
 - o De werkregisseur (SYNTRA Vlaanderen) beheert een duurzaam netwerk van leerondernemingen, mobiliseert en appelleert met als doel sectoren en ondernemingen mede-eigenaar te maken van het hele systeem en zo het **aantal werkplekken zowel kwantitatief als kwalitatief** (gedefinieerd in termen van leercontext en in termen van een toekomstige arbeidsmarkt) naar een excellent niveau te brengen.
 - o Sectoren, (interprofessionele) sociale partners en in het bijzonder werkgeversorganisaties en ondernemingen worden geresponsabiliseerd en gestimuleerd om samen sterke engagementen op te nemen, zodat duaal leren werkelijk gevalideerd wordt door het bedrijfsleven en opgewaardeerd.

- o Werk zal alle instrumenten die binnen Werk vandaag al bestaan en de 'overheids'consulenten die vandaag al in de ondernemingen komen, hierop gecoördineerd inzetten (vb. sectorconvenants, strategische accounts VDAB, ...) en indien aangewezen nieuwe instrumenten ontwikkelen die de arbeidsdeelname kunnen faciliteren (netwerk van ondernemingen en sectoren, databank van VDAB m.b.t. 'leerwerkplekken', ...).
- Onderwijs
 - o Houdt bij de programmatie en rationalisatie van opleidingen in eerste instantie rekening met **macro-doelmatigheid** via arbeidsmarktanalyses die Werk aanbiedt (die hun verstaalslag kunnen krijgen naar de regio) en die zicht bieden op beschikbare leerwerkplekken en arbeidsplaatsen nu en in de toekomst, op innovaties, noden, competentieprognoses, niches, clusters,...
 - o Onderwijs-, opleidingsinstellingen en ondernemingen maken op transparante en open manier gebruik van systemen die ontwikkeld worden om duaal leren te ondersteunen (bv. databank van VDAB m.b.t. 'leerwerkplekken', ...)
- Tenslotte moet het nieuwe duaal leren ook breed toepasbaar worden gemaakt in alle sectoren. Zo moet dit ook mogelijk zijn bij lokale besturen en centrale overheden, social profit- en cultuursector zodat het potentieel aan leerwerkplekken optimaal benut wordt (een oplossing kan hiertoe al liggen in het toepasbaar maken van de nieuwe 'eenvormige' leerovereenkomst in alle sectoren). Gelijklopend met deze brede toepasbaarheid naar tewerkstellingsplaatsen, onderzoeken we om duaal leren mogelijk te maken binnen elk domein.

5) Samenwerking met partners op intermediair en lokaal niveau

Binnen het duaal leren zien we nog een aantal andere belangrijke sleutelrollen op intermediair en/of lokaal niveau:

- Er worden **sectorale partnerschappen** opgezet die als draaischijf fungeren voor duaal leren. Deze partnerschappen worden gevormd door de sectorale sociale partners en de onderwijs- en opleidingsverstrekkers, SYNTRA Vlaanderen vanuit haar regierol, aangevuld met VDAB en de beide departementen. We zijn ervan overtuigd dat een sectorale aanpak belangrijk is voor de concretisering van duaal leren.
- Bij afwezigheid van een sectoraal partnerschap fungeert een '**Vlaams Partnerschap Duaal Leren**' als trekker. Dit Partnerschap kent dezelfde samenstelling als de sectorale partnerschappen, zij het met interprofessionele sociale partners, en wordt ingebed in de schoot van SYNTRA Vlaanderen vanuit haar regierol.

- Voor de onderwijs- en opleidingsinstellingen is het tot slot noodzakelijk dat men beroep kan doen op een netwerk van ondernemingen, die werkplekplaatsen aanbieden. Er zal nog verder nagedacht worden over deze lokale samenwerking en hoe deze gestimuleerd kan worden.

Voor de verdere rolafbakening en -verdeling is het belangrijk dat het concept concreter vorm krijgt, zodat gerichter kan nagegaan worden welke (nieuwe) samenwerkingsverbanden noodzakelijk zijn op macro-, meso- en lokaal niveau, wat eenieders specifieke opdracht wordt en hoe deze zich verhouden tot de werkregisseur. Het nieuwe verhaal van duaal leren gaat er immers vanuit dat de nodige synergiën op het centrale en lokale niveau voorzien worden, zodat onderwijs-/opleidingsinstellingen, leerlingen en ondernemingen elkaar vinden. We betrekken hierbij de sectoren maximaal. De verkennende projecten (zie verder) zullen de nodige voeding en inspiratie bieden.

6) Standaardtrajecten en individuele leertrajecten

Het duale traject is een geïntegreerd traject waarbij algemene vorming, beroepsgerichte vorming en werkervaring naadloos op elkaar aansluiten en een geheel vormen, niettegenstaande ze alle duidelijk herkenbaar zijn.

Maatwerk is belangrijk om elke jongere naar een kwalificatie te brengen en om een traject binnen de onderwijs- of opleidingsinstelling aansluiting te laten vinden met de competenties die kunnen worden verworven binnen de onderneming.

Een duidelijke standaard waarin een aantal voorwaarden en set van basiscriteria zijn opgenomen, is echter noodzakelijk om kwaliteitsgaranties te kunnen verzekeren. De Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS) is de norm, het kader waaruit alles vertrekt. Onderwijs- en beroepskwalificaties geven aan welke competenties dienen verworven te worden door jongeren. Onderwijskwalificaties met arbeidsmarktfinaliteit zijn samengesteld uit basisvorming (eindtermen) en 1 of meerdere beroepskwalificaties. Binnen deze VKS zullen standaardtrajecten opgemaakt worden.

Standaardtraject. Voor iedere duale opleiding wordt er vertrokken vanuit de te bereiken competenties om een 'standaardtraject' uit te tekenen. In een standaardtraject wordt aangegeven welke competenties op de werkvloer en/of de schoolbank kunnen verworven worden. Deze standaardtrajecten worden centraal samen door onderwijsverstreckers, sectoren, VDAB en SYNTRA Vlaanderen opgemaakt. Een standaardtraject kan bestaan uit één of meerdere modules. Modules worden gedefinieerd als een samenhangend zinvol (arbeidsmarktgericht) geheel van compe-

tenties uit een kwalificatie. Ook in een modulair systeem is een lineaire leerweg mogelijk en wordt het geheel van de kwalificatie niet uit het oog verloren. De overstap tussen de duale en voltijds leerweg dient tot slot ook mogelijk te blijven.

Individuele leertrajecten. Op basis van deze standaardtrajecten en het intakegesprek wordt de vertaling naar een individueel leertraject gemaakt (bevat zowel de leer- als werkcomponent). Het leertraject wordt lokaal uitgetekend onder verantwoordelijkheid van de betrokken onderwijs- of opleidingsinstelling, in overleg met de jongere en in samenwerking met hetzij de onderneming hetzij een vertegenwoordiger die optreedt namens de onderneming. Dit traject wordt aangepast aan de behoeften en mogelijkheden van zowel de leerling als de onderneming. Dit kan dus betekenen dat een individueel traject flexibel ingevuld wordt bij één of meerdere ondernemingen of (cross)-sectoraal of gericht op een onderwijskwalificatie of één of meerdere van de betrokken beroepskwalificaties. Bij de opmaak van een individueel leertraject wordt niet vertrokken van een doelgroepbenadering, maar van de behoeften en bijzondere noden van de individuele jongere (bv. handicap).

Inhoudelijke alternering. Binnen een nieuw systeem van duaal leren is een inhoudelijke alternering cruciaal. Dit betekent dat wanneer een jongere instapt in een bepaald leertraject, hij of zij ook tewerkgesteld wordt binnen één of meerdere onderneming(en) binnen gerelateerde sectoren om het opleidingstraject te realiseren.

7) Kwaliteit van duaal leren

Het is de **gedeelde verantwoordelijkheid** van Onderwijs en Werk om ervoor te zorgen dat de competenties uit de onderwijs- en beroepskwalificerende trajecten ook effectief behaald worden. Dit betekent dat zowel de leer- als de werkcomponent op een kwaliteitsvolle manier georganiseerd dienen te worden. Werk en Onderwijs zullen daarom samen een geïntegreerd systeem van externe kwaliteitszorg opzetten. Op die manier garanderen we dat de studiebekrachtiging aan dezelfde normen voldoet, ongeacht de aanbieder.

Enkel voorzien in een voldoende en divers aanbod van werkplekieren zal niet volstaan om het aanleren van competenties in arbeidsmarktgerichte studierichtingen te optimaliseren. Om ondernemingen uit te bouwen tot krachtige leeromgevingen is het eveneens nodig het accent op de kwaliteit van werkplekieren te leggen. Daarnaast zal de onderwijs- en opleidingsinstelling ook instaan voor een kwaliteitsvolle invulling van de leercomponent.

a. Externe kwaliteitszorg

Het geïntegreerd systeem van **externe kwaliteitszorg** bestaat uit twee grote elementen: een kwaliteitskader en een kwaliteitstoezicht.

Enkele belangrijke uitgangspunten en principes

- We werken in de diverse fasen steeds gezamenlijk (partners van Onderwijs en van Werk) en passen daarbij een major- minor-vertegenwoordiging toe.
- We vertrekken van het gezamenlijk ontworpen geïntegreerd kwaliteitskader (GKK) voor beroepskwalificerende trajecten waarin de kwaliteitsindicatoren worden geëxpliciteerd en werken dit gezamenlijk verder uit. We laten de ruimte om op basis van leereffecten uit een piloot de indicatoren nog verder aan te vullen, te verfijnen of bij te sturen.
- Ook kan het kader naargelang specifieke situaties (EVC, duaal leren ...) verder gespecificeerd worden.
- De erkenning van de ondernemingen als werkpleerplaats gaat uit van het geïntegreerd kwaliteitskader en van de gezamenlijke aanpak. De werkregisseur neemt hierin de major op.
- Een studiebekrachtiging moet garanderen dat de verworven kwalificaties, ongeacht de aanbieder, gelijkwaardig zijn. Daarom is het noodzakelijk dat alle componenten (de algemene vorming, de beroepsgerichte vorming en de vorming binnen de leerwerkplek) worden meegenomen. Het toezicht richt zich dan ook op het geheel van het traject. Hier neemt de onderwijsinspectie de major op.
- Het extern kwaliteitstoezicht sluit maximaal aan bij de interne kwaliteitszorg. Dit betekent dat we volop gaan voor een gedifferentieerde en participatieve aanpak waarbij we rekening houden met het principe van single audit en de aanbieder erkennen als de eerste verantwoordelijke voor de interne kwaliteitszorg.
- We vermijden maximaal dat de kwaliteitszorg en het toezicht gepaard gaan met planlast of irriterende regeldruk. Daarom streven we naar eenvoud en maximale transparantie bij de gehanteerde kaders en instrumenten.
- We werken aan een model van samenwerking waarin wederzijds vertrouwen centraal staat, dit zowel wat betreft de inbreng vanuit de diverse beleidsdomeinen alsook voor de inbreng vanuit onderwijs-/opleidingsinstellingen en ondernemingen.
- De eindverantwoordelijkheid voor de erkenning van de kwalificaties ligt bij de Minister van Onderwijs.

Concrete en operationele uitwerking

- We creëren voor dit kwaliteitstoezicht geen nieuw orgaan. De diverse partners die hieromtrent bevoegdheid hebben en specifieke expertise opbouwden, worden samengebracht. Concreet gaat het over een samenwerking tussen enerzijds de onderwijsinspectie en ander-

zijds toezichthouders uit het beleidsdomein Werk (VDAB regie en SYNTRA Vlaanderen regie).

- Voor de coördinatie (planning, administratieve dossieropvolging,...), het globale traject en de onderwijscomponent neemt de onderwijsinspectie de lead, voor het toezicht op de leerwerkplek in een onderneming ligt de lead bij het beleidsdomein Werk. We werken telkens met een major en minor vertegenwoordiging.
- Bij de voorbereiding op - en de werking van - het toezicht gaan we uit van een gelijkwaardige inbreng van de diverse partners.
- Het toezicht op de studiebekrachtiging gebeurt bij die instantie die de kwalificatie uitreikt.
- We starten met de verdere uitwerking van het geïntegreerde kwaliteitskader en de methodiek en passen deze toe op enkele pilootprojecten. Afhankelijk van de ervaringen op het terrein wordt er nadien bijgestuurd.

b. Interne kwaliteitszorg

De onderwijs-/opleidingsinstelling en de onderneming zijn de eerste verantwoordelijken voor de **kwaliteit van hun trajecten**. De overheid focust op de te realiseren doelen en een gezamenlijke kwaliteitskader (wat) en treedt niet regulerend op rond processen en gehanteerde methodes (hoe).

Dit betekent dat de onderwijs-/opleidingsinstelling en de onderneming op diverse vlakken afspraken moeten maken om de kwaliteit te borgen. Zo moeten er werkafspraken gemaakt worden over de competenties die de leerlingen hetzij in de werkcomponent hetzij in de leercomponent (die ook op de werkplek kan plaatsvinden) moeten verwerken. Daarnaast moet er ook beslist worden hoe dit **leerproces** wordt opgevolgd en geëvalueerd door de onderwijs-/opleidingsinstelling en de onderneming. Een onderwijs- of opleidingsinstelling die leerlingen laat werkplekleren, is verantwoordelijk voor de opvolging van de leerlingen en hun leerproces binnen de onderneming.

Wat de **evaluatie van leerlingen** betreft staan onderwijs-/opleidingsinstelling en onderneming gezamenlijk in voor de evaluatie van de leerling. Daarbij heeft de klassenraad eindverantwoordelijkheid voor de evaluatie van de jongere. We versterken en verankeren de betrokkenheid van de onderneming bij de evaluatie van de werkcomponent van het leertraject van de jongere. Dit kan bv. door de ondernemer te laten participeren aan de klassenraad, vanuit zijn ervaring met de betrokken jongere. Ook kan de invoering van een praktijktest hieraan bijdragen.

8) Een eenduidig statuut/overeenkomst

De overheveling van het ILW/BIO Leren en Werken van het federale niveau naar de gemeenschappen wordt aangegrepen als hefboom om de ver-

schillende bestaande types van leerovereenkomsten transparanter en tevens aantrekkelijker te maken. We moderniseren en moduleren de bestaande statuten in functie van een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken.

We zullen deze modernisering aangrijpen om de diversiteit aan statuten en overeenkomsten waar mogelijk zoveel mogelijk te vereenvoudigen. We zien daarbij een versterking van de intersectorale invulling van duaal leren. Er dient over het principe van de leervergoeding en de modaliteiten ervan nagedacht. We gaan na of en hoe de principes uit het KB van 29 juni 2014 een basis kunnen zijn voor het nieuwe statuut.

9) Complexe wetgeving vereenvoudigen en toegankelijk maken

Wanneer de onderwijs-/opleidingsinstellingen en ondernemingen gebruik willen maken van werkplekleren, dient de federale welzijns- en arbeidswetgeving gevolgd te worden. De onderwijsoverheid heeft hierbij een dienstverlenende opdracht. We willen de spelregels waarbinnen duaal leren kan opgezet worden, verduidelijken door de Vlaamse onderwijsregelgeving samen te lezen met federale welzijns- en arbeidswetgeving. Daarbij staan de veiligheid en bescherming van de jongeren voorop evenals de regeldruk voor de onderwijs- en opleidingsinstellingen en ondernemingen. Waar mogelijk, vereenvoudigen we.

Ook voor ondernemingen zijn er een aantal voorwaarden die in het kader van een correcte naleving van welzijns- en arbeidswetgeving noodzakelijk zijn (risicoanalyses, werkpostfiches, onthaal, geneeskundig onderzoek, persoonlijke beschermingsmiddelen, het sluiten van een overeenkomst). Dit laatste is ook van belang voor het maken van on-dubbelzinnige afspraken inzake aansprakelijkheden en verzekering.

10) Een stimulerende en resultaatgerichte financiering

De huidige **financiering** voor Leren en Werken bestaat uit reguliere onderwijsmiddelen, middelen voor de Leertijd, de omkaderende ESF-middelen, RSZ-kortingen en sectorale middelen. Deze vormen de vertrekbasis voor de toekomstige financiering. Ook vanuit het standpunt van de onderwijs-/opleidingsinstellingverstrekker streven we naar een vereenvoudiging. We streven naar een gecoördineerde en gelijkwaardige financiële omkadering van de verschillende aanbieders (onderwijs- en werkactoren) binnen het systeem van het duaal leren.

Via een **resultaatgerichte financiering** willen we de realisatie van de werkcomponent verhogen. Ook gaan we na of doordachte **incentives op maat** van respectievelijk grote en kleine ondernemingen kunnen bijdragen tot een verhoging van de kwaliteit.

In de loop van de volgende fase zal de financiering verder uitgewerkt worden.

G. AANPAK EN VERDERE WERKWIJZE

1) Ook Duaal leren in Brussel

De huidige conceptnota maakt voorlopig geen melding van de implementatie van duaal leren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Gezien de verschillende bevoegdheden en de verschillende actoren binnen Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het noodzakelijk deze vertaling van de conceptnota wel te maken. Deze noodzaak wordt eveneens aangehaald in de adviezen van BNCTO en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Om de uitvoerbaarheid van het toekomstig beleid rond duaal leren te verzekeren, zal er op korte termijn een overleg met de Brusselse partners plaatsvinden.

2) Verkennende trajecten Duaal leren

Met deze conceptnota zijn de contouren uitgetekend voor een structurele hervorming van Leren en Werken tot een geïntegreerd stelsel duaal leren vanuit een brede visie op Werkplekleren in Onderwijs. In opvolging van de adviezen van VLOR, SERV en SYNTRA Vlaanderen zijn een aantal principes en afspraken verder verfijnd en gedetailleerder uitgewerkt. Om het voorliggende concept verder te verfijnen en de hervorming in de praktijk verder te concretiseren, zullen innovatieve en verkennende trajecten op het terrein opgestart worden rond vier sporen. Deze sporen worden gerealiseerd binnen de reguliere middelen (waaronder ESF-middelen):

- **Spoor 1: Sleutelproject 'Werkplek 21'** (september 2015 tot en met februari 2017)
'Werkplek 21' is een verkennend traject getrokken door SYNTRA Vlaanderen, ondersteund door de werk- en onderwijspartners. Alle aspecten die relevant zijn om van de werkplek een kwaliteitsvolle, toekomstgerichte leeromgeving vanuit een brede invalshoek van levenslang leren (met bijzondere aandacht voor de KMO-omgeving) te maken, worden in dit project geëxploreerd (o.a. kwaliteit op de leerwerkplek, begeleiding van de leerwerkplek/ondernemingen, ...). Ook het versterken van het aanbod van leerwerkplekken en leeromgevingen en het uitbouwen van de regiefunctie komen in dit project uitgebreid aan bod.
- **Spoor 2: Sleutelproject 'Schoolbank op de werkplek'** (voorbereidende fase schooljaar 2015-2016, implementatiefase schooljaar 2016-2017)
'Schoolbank op de werkplek' is een verkennend traject getrokken door het Departement Onderwijs en Vorming en AHOVOKS in nauwe

samenwerking met alle onderwijspartners, ondersteund door de werkpartners. In dit Vlaanderen-breed opgezet project worden een aantal studierichtingen duaal opgezet over verschillende scholen in het Vlaamse onderwijslandschap. De klemtoon ligt daar niet enkel op het uitbouwen van een standaardtraject, maar eveneens op de integratie van alle bouwstenen van een duaal traject waarbij er aandacht is voor o.a. toeleiding, screening, matching, kwaliteitsaspecten op de werkvloer en evaluatie.

- **Spoor 3: Innovatieve en toekomstgerichte trajecten via open ESF-oproep**

(1 oktober 2015-30 september 2016)

In het kader van spoor 3 kunnen stakeholders gedurende 1 jaar innovatieve trajecten opzetten die binnen de huidige onderwijsregelgeving passen. De projecten vertrekken vanuit een samenwerkingsverband tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Zij dienen in te spelen op het leertraject van de leerling en te vertrekken van een integrale trajectgedachte waarin de leerling centraal staat. De focus ligt op volgende thema's: toeleiding, (neutrale) intake/screening en matching, geïntegreerde begeleiding, flexibele maattrajecten, interactie tussen lesplaats-werkplek-begeleiding (alternering), evalueren.

- **Spoor 4: projecten zonder financiering**

Actoren die een project willen starten zonder financiering, kunnen in spoor 4 terecht. Deze projecten werken op dezelfde thema's en voldoen aan dezelfde criteria als in spoor 3.

- **Lerend netwerk**

Spoor 1 en spoor 2 worden in synergie uitgewerkt en uitgevoerd. De trekkers van projecten in spoor 1 tot en met 4 engageren zich om deel te nemen aan een overkoepelend lerend netwerk. Dit lerend netwerk brengt alle resultaten samen en trekt hieruit beleidsvoorbereidende conclusies. Het lerend netwerk wordt getrokken door SYNTRA Vlaanderen en het beleidsdomein Onderwijs en Vorming.

3) Implementatieplan en timing

In wat volgt geven we een meer gedetailleerde planning. Hierbij wordt vertrokken van een inwerkingtreding van het nieuwe decreet op 01/09/2017. We blijven ondertussen in zetten, samen met alle actoren, op een kwaliteitsvol stelsel van Leren en Werken, via de Leertijd en het deeltijds leren en werken.

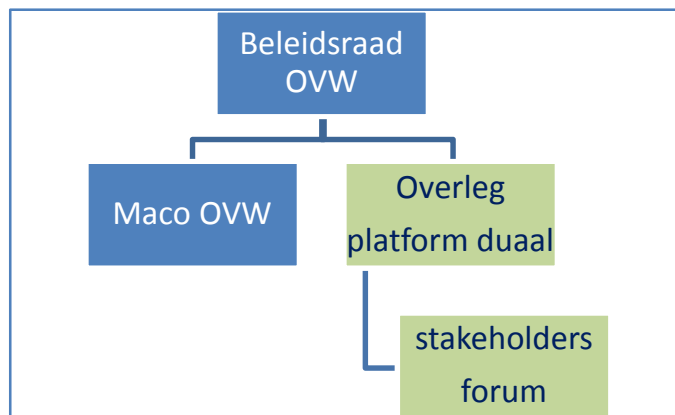
In de implementatie van het nieuwe duaal leren opteren we voor een **stapsgewijze invoering van duaal leren**. We kunnen deze hervorming

niet los zien van de uitvoering van het Masterplan Secundair Onderwijs. Toch willen we nu al stappen vooruit zetten. In overleg tussen Onderwijs, Werk, onderwijs- en opleidingsverstrekkers en de betrokken sector(en) wordt beslist welke arbeidsmarktgerichte onderwijskwalificaties via duaal leren verworven kunnen worden. De invoering van duaal leren zal op die manier stapsgewijs gebeuren. Daarnaast worden nog andere werven opgezet. De tabel hieronder biedt een overzicht wat wanneer zal opgenomen worden.

Actie	Timing
Stand van zaken op VR (reactie op adviezen, plan van aanpak en verkennende trajecten): conceptnota bis	Juni 2015
Resultaten evaluatieonderzoek huidig decreet leren en werken; Resultaten transnationaal ESF-project 'Naar een hervorming van het stelsel leren en werken in Vlaanderen'	Oplevering begin juni 2015 (ESF-project), eind september 2015 (evaluatie)
Verkennende trajecten	Schooljaar 2015-2016
Sleutelproject 'Werkplek21' Sleutelproject 'Schoolbank op de werkplek'	September 2015 - februari 2017 Conceptuele fase schooljaar 2015-2016; implementatiefase schooljaar 2016-2017
Start regelgevend traject indien nieuw decreet met eerste aspecten duaal leren (ten laatste)	25/03/2016
Definitieve oplossing voor paritaire leercomités	01/09/2016
Goedkeuring Vlaams Parlement ple-nair	03/04/2017
Inwerkingtreding nieuw decreet Duaal Leren	01/09/2017

4) Overlegstructuur dual learning

De overlegstructuur wordt zo opgezet dat de drie belangrijkste partijen maximaal worden betrokken daar waar nodig: onderwijspartners - werkpartners - overheid. Er wordt gestreefd naar een lichte, flexibele overlegstructuur.



Beleidsraad Onderwijs-Werk (IMC)

Het geheel van de overlegstructuur wordt aangestuurd door een interministerieel comité (IMC). Dit IMC fungeert als hoogste instantie inzake het aansturen van de verdere uitwerking van dual learning. Zij stuurt het ambtelijke niveau aan via het MACO OV&W. Voor dit IMC kan de bestaande beleidsraad Onderwijs-Werk worden ingezet.

Overlegplatform Duaal Leren

Binnen dit platform Duaal Leren worden alle betrokken partijen rond de tafel gebracht: 2 ministers, sociale partners van het dagelijks bestuur SERV, de bestuurders van de onderwijskoepels en de beleidsdomeinen Werk en Onderwijs (maco OVW). Binnen dit overlegplatform worden de beleidsmatige en strategische lijnen afgetoetst in functie van het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor de hervorming van dual learning.

Managementcomité Onderwijs, Vorming en Werk (MACO OV&W)

Dit managementcomité is het verantwoordelijk orgaan binnen de administratie, overkoepelend aan beide beleidsdomeinen. Het MACO OV&W zal een interne projectstructuur uitwerken en thematische werkgroepen, eventueel aangevuld met externe experts, aanstellen en aansturen ifv de opdrachten van de beleidsraad onderwijs-werk.

Stakeholdersforum

Het stakeholdersforum olv SYNTRA Vlaanderen en Onderwijs bestaat uit vertegenwoordigers van de beleidsdomeinen Onderwijs en Werk, SERV, VLOR, sociale partners (inclusief deze van onderwijs), onderwijskoe-pels, CLB, SYNTRA vzw's, sectoren, Deze speciale werkgroep kan vanuit een helicopterview advies geven over de diverse bouwstenen. De opstart en implementatie van de innovatieve en verkennende tra-jecten wordt ook opgevolgd door het stakeholdersforum.

5) Budget

Deze conceptnota houdt geen enkel financieel of budgettair engage-ment in.

Hilde CREVITS

**Viceminister-president van de
Vlaamse Regering**

Vlaams minister van Onderwijs

Philippe MUYTERS

**Vlaams minister van Werk,
Economie, Innovatie en Sport**